

“Una Casa de Cultura ha de donar cabuda a tothom”

Nom: Isabel Casal

Edat: 60 anys

Nascuda a Girona, actualment resideix a Camós

Professió: Mestra de professió, fa 25 anys que va engegar el projecte de la Casa de Cultura les Bernardes, del qual n'és la directora.

Una mica d'història de l'edifici: fou la casa pairal de la família Vilaseca-Tarrés fins a la Guerra Civil. Del 36 al 39 va ser Casa de la Vila, després fou ocupat per militars nacionals i el 1941 s'hi va instal·lar el doctor Fontanet. El 1944, el Bisbat compra l'edifici i s'hi instal·len les monges de Sant Bernat de Caravall. El 1979 la congregació es trasllada a Sant Medir i el 23 de juliol del 1983 s'inaugura com a Casa de Cultura amb la primera visita oficial del president Jordi Pujol a les festes del nou Salt independent.

No cal explicar massa què són les Bernardes ja que s'han guanyat dia a dia el significat de 'casa' de cultura. Els murs que durant molts anys havien procurat el recolliment de les monges, s'han convertit en parets per les quals hi han desfilat més de 150

maneres de veure el món, observades per petits i grans que assistien a les activitats i cursos que s'hi han portat a terme. Amb raó, alguns artistes opinen que, qui no ha exposat a les Bernardes, encara no ha començat a pintar! Seguint aquesta línia de proximitat, els '25 anys de trajecte', com han titulat l'exposició per celebrar aquesta data, ha anat acompanyada d'un catàleg volgutament alegre amb les il·lustracions de la Pilarín Bayés. 'No s'ha de tractar de res solemne', considera la seva directora, Isabel Casal, 'sinó de celebrar el viatge d'un espai que va començar aquesta aventura tan sols amb una màquina d'escriure de les mecàniques i un telèfon'.

-Vint-i-cinc anys en el sector cultural, tot un mèrit, no?

-Sí. Suposo que he tingut molta sort. Primer, la Diputació em va marcar unes línies generals, però després em va deixar treballar molt al meu aire. I després, quan es va cedir la gestió al Consell Comarcal, el mateix. A més, és una feina que a mi m'ha agradat molt i en què he gaudit, o sigui que he mirat de fer-ho tan ben fet com he pogut.

-Sí, perquè 25 anys si no t'agrada el que fas, no s'aguanten!

-És clar, i sobretot al principi, no hi ha calendaris, treballes algun dissabte i algun diumenge, o treballes fins tard altres dies, has d'anar a inauguracions, etc. És una feina que és 'l'ligadeta' però té moltes coses positives, més que de negatives, des del meu punt de vista.

-Com han afectat els canvis de govern a la Casa de Cultura?

-L'edifici és de la Diputació, encara, el que passa és que es va cedir-ne la gestió i el pressupost al Consell

Comarcal. Aleshores, les dues institucions es van facilitar les coses. Sí que hi ha hagut alguns canvis, perquè són dos organismes diferents, però no han estat canvis idees i els seus gustos, però a mi m'han deixat fer força. A més, de mica en mica hem anat creixent en experiència i coneixement de tot plegat; pensa que aquesta casa només l'he dirigit jo, de manera que he viscut tot el procés.

-És una sort haver començat el projecte, suposo, pel que significa crear una cosa des de zero.

-Sí. El dia que vam fer la presentació de l'exposició dels 25 anys vaig donar els agraïments als artistes, al personal en general i també vaig voler donar les gràcies als meus fills, perquè 25 anys enrere ells eren molt petits, i tenir una mama directora de les Bernardes era una mica pesadet. Algun cop me'ls havia endut a alguna exposició, d'altres vegades arribava tard a casa... Però en fi, si és una feina

que fas amb il·lusió i amb ganes, doncs ja vas solucionant els problemes que sorgeixen.

-Havies estudiat història de l'art o belles arts, o alguna cosa així?

-No, no. Jo sóc mestra. El que passa és que sóc funcionaria de la Diputació. Jo estava a l'apartat infantil, responsable d'adopcions, però el departament va anar modificant-se molt i vaig demanar un canvi. Va ser l'Alfons Moré que em va dir que volien obrir una casa de cultura i em va dir 'tu series ideal per a aquest projecte'. Que consti que l'Alfons m'estimava molt! I així va anar la cosa.

-Però ja devies tenir un cert interès pel món de la cultura i l'art, no?

-Sí, sempre n'havia tingut, sí. Però igualment, agafar aquest projecte significava deixar tot un món i començar-ne un altre. Però mira, ja em vaig espavilar. Al principi em va ajudar i assessorar en Joan Saqués, que havia estat el cap dels Serveis

Territorials de Cultura de la Generalitat a Girona, i en Marià Busquets, director de la Casa de Cultura de Girona, amb qui érem bons amics i que em va encaminar una mica.

-Quins són els eixos fonamentals de la gestió de les Bernardes? Combinar l'oferta d'activitats amb les exposicions?

-Des del primer dia em vaig proposar que les sales de pas no estiguessin mai buides i, mira, ho he aconseguit. I pel que fa als cursos, hem anat triant temàtiques que em semblaven interessants, que si hi ha hagut força alumnes s'han fet i, si no, s'han anul·lat. D'altres vegades hi ha hagut alumnes que m'han proposat una determinada matèria i hem muntat el curs. I així hem anat fent, amb el que demanen i el que considerem que convé.

-Quines són les temàtiques que més ha demanat la gent o que més èxit han tingut?

-Els idiomes han tingut èxit sempre. A més, aquí ha estat un lloc important a nivell social ja que oferim cursos a preus molt ajustats. Hem tingut la sort també de tenir professors seriosos i bons, que han donat un to a la casa. Així, si la gent parla de les Bernardes, pot dir que és un lloc on els ensenyaments estan bé. Els últims anys també ens hem adaptat a les noves tecnologies i fem informàtica,

internet i fotografia digital.

-Les Bernardes han estat obertes a activitats i exposicions ben diverses. Això us ha donat algun problema, alguna queixa?

-Bé, de queixes sempre n'hi ha alguna, però es tracta de coses força irrelevantes, insignificants i que acaben caient pel seu propi pes. Però, és clar, no plou mai al gust de tots, i jo he fet totes les coses el màxim de bé, des del meu punt de vista, que no és el teu, ni el de l'altre, ni el de més enllà.

-Vint-i-cinc anys avalen que el teu punt de vista ha estat prou encertat, suposo.

-He mirat de ser prudent i no fer bestieses. Bé, potser alguna de tant en tant, perquè se'n parli una mica! 'Que se'n parli, encara que sigui bé', com deia en Dalí. Per exemple, recordo que les exposicions més impactants van ser les del Group Public Project que van emplenar la casa de fotocòpies contra la violència, en una ocasió; i en una altra, sobre els cultius transgènics, van convertir la sala en un camp de blat de moro.

-I què deia una senyora gran, per exemple, que venia a algun dels cursos de les Bernardes?

-Entrava i deixava anar el seu comentari, és clar. Això és com quan tenim exposicions de pintura abstracte, que sempre senten algun 'valga'm Déu', però ja se sap. Ara amb tant de temps, ja t'ho esperes. Però bé, sempre és interessant la reacció de la gent. Precisament, el que m'ha fet molta il·lusió de l'exposició dels 25 anys ha estat la resposta dels artistes. Perquè han estat molts els que hi han col·laborat, fins a 152, i perquè recorden el seu pas per les Bernardes

amb molt afecte i simpatia. I això és molt agraït.

-De fet, molts pintors han començat exposant a les Bernardes.

-Sí, sí. Jo recordo una vegada en una inauguració, que estàvem conversant amb un grup d'artistes, i un li va dir a un altre: 'Tu no has exposat a les Bernardes? Doncs no has pas començat a pintar!'. O sigui que això ha estat un punt de partida per a molts. A més, nosaltres sempre editem un catàleg senzill però que el poden ensenyar allà on vulguin exposar després. Jo penso que una casa de cultura ha de donar cabuda a tothom, si té uns mínims bàsics, però en general, s'ha de dir que sí sempre a tothom. Tant pel que fa gent jove que comença, com també gent gran que són jubilats i que es posen a pintar. La funció d'una casa de cultura ha de ser aquesta.

-A banda de l'exposició '25 anys de trajecte' teniu algun altre acte previst per celebrar l'aniversari?

-Alguna cosa anirem fent, però no tinc pas molt d'interès a fer grans esdeveniments perquè penso que, en definitiva, el 25 és com el 24 i el 26. L'exposició ha anat molt bé, però, és clar, nosaltres tenim un pressupost tancat i sobre això hem de treballar, o sigui que ho anirem veient.

-S'ha notat aquí el context de crisi econòmica que estem vivint?

-Afecta de cara als alumnes, perquè, és clar, si la gent ha de retallar despeses, doncs retallarà allò que fan de més a més, com és venir a classe. No és pas que ho hàgim notat molt, però potser una miqueta.

-Amb 25 anys, Salt ha canviat moltíssim. Aquí mateix, devieu estar envoltats de camps al principi?

-Les monges, de fet, van marxar perquè ja havia canviat molt i hi havia massa fressa, massa soroll per al seu recolliment. Jo encara ho vaig viure quan era un convent ja que hi venia a portar material per enquadernar a les monges que hi vivien. De fet, la mare abadessa em conei-

Entrevista a Isabel Casal, directora de les Bernardes

xia i quan es van traslladar a Sant Medir i va saber que jo vindria aquí, em deia, 'Abadessa, què tal?' perquè havia heretat el seu convent.

-Ara amb la Coma Cros, es planegen activitats en comú?

-Per mi, cada espai ha de tenir les seves activitats. Per exemple, quan a Salt es va reobrir l'Escola de Belles Arts, aquí vam deixar de fer dibuix i pintura, perquè el lloc adequat era allà. Per tant, penso que cal buscar quines activitats són les més idònies per a cada centre. Ara fa 25 anys sí que nosaltres oferíem gairebé tot el que es feia per aquí, perquè no hi havia res més. Fins i tot aquí hi vam tenir un temps la ludoteca de la Generalitat, que ara

és aquí darrere. També hi vam tenir una secció del Conservatori de Música de Girona i la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), que ara ja han posat a la Coma Cros, que és on ha d'anar.

-Algun record especial?

-Recordo molt positivament l'exposició 'Sant Narcís, Dalí i les Mosques', en què hi van assistir personalitats, fins i tot ens van enviar material d'Estats Units. Va ser una cosa molt sonada. I per altra banda, el pitjor i el més terrible que ha passat aquí va ser quan van atropellar una nena a la sortida. Això va ser molt dur. Aquell dia jo la vaig portar a l'hospital. Recordo que vam travessar la Devesa tocant

el clàxon, amb el mocador per la finestra. Però no hi van poder fer res, va morir a l'hospital. Això va ser molt dur, molt trist.

-Amb 25 anys n'hi caben de tots colors... I alguna cosa que t'hagin quedat ganes de fer, alguna espineta clavada?

-Doncs no, perquè la majoria de coses que he volgut fer les he fetes. Algunes han anat més bé o més malament, però, vaja, jo he gaudit molt en aquesta casa, i he mirat de fer coses que a mi m'agradaven i la majoria s'han pogut fer, o sigui que no, espineta clavada, de moment no en tinc cap.

Agnès Cabezas Horno

HISTÒRIA

Catalunya, comunitat autònoma d'Espanya

La Constitució de 1978 estableix la indissoluble unitat d'Espanya, però el dret a l'autonomia de les nacionalitats i regions que la integren. S'articula un règim autonòmic pel qual, mitjançant diferents vies d'accés, les províncies limítrofes amb característiques històriques, socials i culturals comunes i els territoris insulars esdevenen "comunitats autònomes". Ara bé, les Corts poden autoritzar l'autonomia en territoris uniprovincials o no integrats en l'organització provincial, com són el cas de Ceuta i Melilla. Així, i amb un espai curt de temps, el procés es generalitza a tot l'Estat amb un total de 19 autonomies i els seus respectius estatuts. Aquests esdevenen la norma superior de l'ordenament jurídic de la comunitat, però subordinats i emparats per la Constitució.

Després de la jornada electoral del 15 de juny de 1977, el govern Suárez optà per negociar directament la restauració de la Generalitat amb el president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas,

vistos els resultats a Catalunya. La Generalitat es restablí el 29 de setembre de 1977, però amb caràcter provisional, a l'espera del règim d'autonomia que s'aprovés a la Constitució i que s'estava discutint. Aprovada aquesta a finals de 1978, els territoris que en el passat haguessin plebiscitat afirmativament un estatut i tinguessin un règim provisional d'autogovern, podien accedir a l'autonomia per la via especial de l'article 151.2 i assolir un sostre màxim de competències.

El procediment d'elaboració de l'Estatut s'inicià quan el Consell Executiu de la Generalitat provisional convocà una assemblea de diputats i senadors catalans. Aquesta es reuní al parador de Sau i, un cop enllestit el text, denominat Estatut de Sau, es presentà al Congrés de Diputats al mateix temps que s'aprovava la Constitució i es convocaven eleccions generals, per tal de no retardar-ne el

debat. El 27 d'abril de 1979 quedà constituïda la Comissió Constitucional del Congrés que junt amb una delegació de l'assemblea de parlamentaris catalans negocià el text. S'arribà a un acord el 13 d'agost i, després que les cambres l'aprovesin, es retornà per sotmetre'l a referèndum. S'aprovà el 25 d'octubre amb un 60 % de participació i un 70 % de vots afirmatius. Ratificat per les Corts, el 18 de desembre de 1979 l'Estatut fou sancionat pel rei. Entrà en vigor l'1 de gener de 1980 i aquell mateix dia el president Tarradellas convocava eleccions.

J.C.L.

